

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 28g/2023 și nr. 29g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
articolele 126 alin. (1)-(1¹) și 190 alin. (5)-(6) din Codul penal

(stabilirea proporțiilor mari și deosebit de mari [2])

CHIȘINĂU

18 iulie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Sorina Munteanu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 9 februarie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 18 iulie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din articolul 126 alin. (1)-(1¹) și 190 alin. (5)-(6) din Codul penal, ridicată de dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungurean, în interesele dnei Aliona Tufan, parte în dosarul nr. 21r-2556/2021, și în interesele dlui Gheorghe Gașper, parte în dosarul nr. 1a-2407/2021, ambele pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, de complete formate din dnii judecători Silvia Gîrbu, Sergiu Daguța, Igor Mânăscuță și din dnii judecători Iurie Iordan, Silvia Gîrbu și Sergiu Daguța de la Curtea de Apel Chișinău.

3. Având în vedere obiectul sesizărilor și motivele similare care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis conexarea cazurilor într-un singur dosar, în baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, fiindu-i atribuit numărul 28g/2023.

A. Circumstanțele litigiilor principale

a) *Circumstanțele cauzei penale nr. 21r-2556/2021
(sesizarea nr. 28g/2023)*

4. La 4 iunie 2015, Judecătoria Botanica, municipiul Chișinău, a pronunțat o sentință prin care dna Aliona Tufan a fost recunoscută vinovată de comiterea traficului de influență, cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari. Instanța de judecată i-a stabilit o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 5 000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a exercita activitatea de avocat pe un termen de trei ani. Sentința primei instanțe a fost contestată în apel de către procuror și de avocatul dnei Aliona Tufan.

5. La 3 decembrie 2015, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul avocatului și a admis apelul procurorului. Instanța de apel a casat sentința în partea stabilirii pedepsei penale și a pronunțat o nouă hotărâre prin care i-a stabilit dnei Aliona Tufan pedeapsa cu închisoare pe un termen de patru ani. Executarea pedepsei cu închisoare a fost amânată până la atingerea vârstei de 8 ani a copilului.

6. La 14 iunie 2016, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul dnei Aliona Tufan și a menținut decizia instanței de apel din 3 decembrie 2015.

7. La 29 iulie 2016, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 207, prin care a modificat mecanismul de stabilire a proporțiilor mari și deosebit de mari. Legislatorul a prevăzut ca bază de calcul salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărâre de Guvern, în vigoare la momentul comiterii faptei (20 de salarii pentru determinarea proporțiilor mari și 40 de salarii pentru determinarea proporțiilor deosebit de mari).

8. La 20 iunie 2019, dna Aliona Tufan a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, o cerere cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile pe baza articolelor 10 [*efectul retroactiv al legii penale*] și 10¹ [*aplicarea legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive*] din Codul penal. Dna Aliona Tufan a solicitat, *inter alia*, reîncadrarea juridică a faptelor stabilite prin decizia instanței de apel din 3 decembrie 2015 și aplicarea retroactivă a legii penale.

9. La 12 noiembrie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis parțial cererea dnei Aliona Tufan. Instanța de judecată a menționat că în rezultatul modificărilor operate la articolul 126 [*proporții deosebit de mari, proporții mari, daune considerabile și daune esențiale*] din Codul penal, suma de 138 880 lei se încadrează în categoria proporțiilor mari și, prin urmare, a reîncadrat faptele dnei Aliona Tufan în articolul 326 alin. (2) lit. c) [*trafic de influență cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari*] din Codul penal și a menținut pedeapsa cu închisoarea stabilită prin decizia instanței de apel din 3 decembrie 2015. Dna Aliona Tufan și avocații săi au contestat cu recurs încheierea primei instanțe la Curtea de Apel Chișinău.

10. La 17 februarie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis recursul dnei Aliona Tufan, a casat încheierea primei instanțe și a trimis cauza la rejudecare de către un alt complet al acestei instanțe.

11. La 29 octombrie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a reîncadrat acțiunile dnei Aliona Tufan de la articolul 326 alin. (3) lit. a) din Codul penal la articolul 326 alin. (2) lit. c) din Codul penal, cu menținerea pedepsei stabilite prin decizia Curții de Apel Chișinău din 3 decembrie 2015. Dna Aliona Tufan a contestat cu recurs această încheiere.

12. În cadrul ședinței de examinare a recursului, dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungurean au solicitat, în interesele dnei Aliona Tufan, ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din articolul 126 alin. (1)-(2) din Codul penal.

13. Printr-o încheiere din 13 decembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

b) *Circumstanțele cauzei penale nr. 1a-2407/2021*
(*sesizarea nr. 29g/2023*)

14. La 12 noiembrie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a pronunțat o sentință prin care dl Gheorghe Gașper a fost recunoscut vinovat de comiterea a două escrocherii în formă agravată (în proporții deosebit de mari). Instanța de judecată i-a aplicat dlui Gheorghe Gașper o pedeapsă definitivă pentru concurs de infracțiuni sub formă de închisoare pe un termen de nouă ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare a afacerilor pe un termen de patru ani. Sentința primei instanțe a fost contestată cu apel.

15. În cadrul ședinței de examinare a apelului, dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungurean au solicitat, în interesele dlui Gheorghe Gașper, ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din articolul 190 alin. (5)-(6) din Codul penal.

16. Printr-o încheiere din 19 decembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

17. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

18. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 126

Proporții deosebit de mari, proporții mari, daune considerabile și daune esențiale

„(1) Se consideră proporții mari valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, **stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.**

(1¹) Se consideră proporții deosebit de mari valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, **stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.**

[...]”

Articolul 190

Escrocheria

„(1) Escrocheria, adică sustragerea bunurilor altei persoane prin abuz de încredere, inducere sau menținere în eroare, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 1000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.

[...]

(5) Acțiunile prevăzute la alin. (1)–(4), dacă valoarea bunurilor depășește 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, **stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei**, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(6) Acțiunile prevăzute la alin. (1)–(4), dacă valoarea bunurilor depășește 100 de salarii medii lunare pe economie prognozate, **stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei**, se pedepsesc cu închisoare de la 8 la 15 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[Art. 190 în redactarea Legii nr. 247 din 29.07.2022, în vigoare 26.08.2022]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepțiilor de neconstituționalitate

19. Autorii excepțiilor de neconstituționalitate susțin că prevederile articolului 126 alin. (1) și (2) din Codul penal, care stabilesc proporțiile mari și deosebit de mari în funcție de quantumul salariului mediu lunar pe economie stabilit de Guvern, în vigoare la momentul săvârșirii faptei, sunt imprevizibile și afectează principiul retroactivității legii penale mai favorabile.

20. În acest sens, autorii menționează că prevederile contestate operează cu un semn variabil de evaluare stabilit pe baza unei hotărâri de Guvern, valabil pentru un an de zile. Astfel, în fiecare an, prevederile în discuție pot stabili o situație mai favorabilă sau nefavorabilă pentru persoana vizată, fapt care impune necesitatea comparării în fiecare an a quantumului salariului mediu în economie prognozat în raport cu situația cauzei supuse judecării, prin prisma principiului *lex mitior*.

21. Autorii susțin că textul „stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din normele în discuție este neconstituțional, deoarece valoarea salariului mediu în economie prognozat stabilit la momentul comiterii faptei este mai mic decât cel stabilit la momentul judecării cauzei, inclusiv la momentul executării pedepsei penale și, prin urmare, se aplică o lege penală care înrăutățește situația persoanei.

22. Autorii susțin că, potrivit principiului *lex mitior*, în aceste cauze penale instanțele de judecată trebuiau să compare legea penală în vigoare la momentul comiterii faptei (legea veche) și legea penală în vigoare la momentul examinării cauzelor (legea nouă), inclusiv salariul mediu lunar pe economie de la momentul examinării cauzei.

23. Din aceleași considerente, autorii susțin că și prevederile articolului 190 alin. (5)-(6) din Codul penal nu corespund exigențelor calității legii și împiedică aplicarea legii penale mai favorabile.

24. În opinia autorilor, textele contestate sunt contrare articolelor 20, 22, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

25. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

26. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor Parlamentului, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ține de competența Curții Constituționale.

27. Curtea notează că excepțiile de neconstituționalitate ridicate de avocații părților în cele două procese sunt formulate de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

28. Deși autorii sesizării nr. 28g/2023 au solicitat verificarea constituționalității articolului 126 alin. (1) și (2) din Codul penal, Curtea

observă că argumentele acestora referitoare la textul „[...] stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” se regăsește la alineatele (1) și (1¹) ale articolului 126 din Codul penal, precum se arată și în încheierea instanței de judecată. Așadar, Curtea reține că obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl constituie textul „[...] stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din articolele 126 alin. (1)-(1¹) și 190 alin. (5)-(6) din Codul penal.

29. Curtea reține că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în două proceduri penale.

30. În primul caz, excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul examinării unei cereri de aplicare a legii penale mai favorabile ca urmare a modificării Codului penal în privința modului de stabilire a proporțiilor pentru calificarea faptei incriminate. Curtea reține că persoana a fost găsită vinovată de comiterea traficului de influență în proporții mari, iar aceste proporții au fost stabilite pe baza prevederilor criticate. Prin urmare, Curtea admite că textul contestat din articolul 126 din Codul penal este aplicabil la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

31. În al doilea caz, excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în procedură de apel. Deși la momentul pronunțării sentinței de condamnare de către prima instanță prevederile contestate nu erau în vigoare, Curtea admite că instanța de apel ar putea pune în discuție, pe baza principiului *lex mitior*, prevederile în vigoare și despre care se pretinde că ar favoriza condamnatul. Așadar, Curtea admite că prevederile contestate din articolul 190 din Codul penal în redactarea Legii nr. 247 din 29 iulie 2022 ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

32. Curtea menționează că o altă condiție de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate este ca dispozițiile contestate să nu fi constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, pct. 1 din dispozitiv; DCC nr. 109 din 6 septembrie 2022, § 20).

33. Curtea observă că articolul 126 din Codul penal a constituit anterior obiectul sesizărilor nr. 159g/2016 și nr. 45g/2018. Asupra unor critici similare, Curtea a pronunțat Deciziile nr. 2 din 19 ianuarie 2017 și nr. 38 din 8 mai 2018. Referitor la prevederile articolului 190 din Codul penal, Curtea observă că acestea au fost contestate în fața Curții Constituționale, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate.

34. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că verificarea anterioară a constituționalității normelor atacate nu constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al aceluiași prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. Așadar, Curtea va verifica dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 20).

35. Autorii sesizărilor susțin că textul contestat din prevederile în discuție încalcă articolele 20 (*accesul liber la justiție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

36. Cu privire la articolele 23 și 54 din Constituție, Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că acestea sunt aplicabile doar în coroborare cu un drept fundamental incident (a se vedea HCC nr. 15 din 28 aprilie 2021, § 20).

37. Referitor la articolul 20 din Constituție, Curtea observă că autorii nu au argumentat în ce măsură prevederile contestate afectează accesul liber la justiție.

38. Referitor la articolele 22 și 23 din Constituție, autorii pretind că atât articolul 190 alin. (5)-(6) din Codul penal, cât și articolul 126 alin. (1) și (1¹) din Codul penal, care stabilesc proporțiile mari și deosebit de mari în funcție de quantumul salariului mediu lunar pe economie prognozat stabilit de Guvern, în vigoare la momentul săvârșirii faptei, sunt imprevizibile și afectează principiul retroactivității legii penale mai favorabile.

39. Curtea observă că critici de neconstituționalitate similare au fost analizate prin Deciziile de inadmisibilitate nr. 2 din 19 ianuarie 2017 și nr. 38 din 8 mai 2018 (a se vedea § 33 *supra*).

40. Cu titlu preliminar, Curtea notează că prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost modificate, *inter alia*, prevederile articolului 126 alin. (1) din Codul penal, care reglementează categoria „proporțiilor mari” și „deosebit de mari”. Astfel, la stabilirea proporțiilor mari și deosebit de mari, legislatorul a prevăzut ca bază de calcul salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărârea Guvernului, în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

41. Curtea menționează că, în conformitate cu articolul 8 din Codul penal, caracterul infrațional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

42. Sub acest aspect, Curtea a reținut că, potrivit prevederilor legale enunțate, momentul în raport cu care se stabilește quantumul proporțiilor mari și deosebit de mari are o reglementare clară și nu creează incertitudini. Curtea a negat argumentul potrivit căruia textul „în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din articolul 126 alin. (1) și (1¹) al Codului penal ar contraveni principiului previzibilității legii, garantat de articolul 23 din Constituție (a se vedea DCC nr. 2 din 19 ianuarie 2017, § 23).

43. Referitor la criticile autorilor excepției precum că prevederile contestate încalcă articolul 22 din Constituție și afectează aplicarea principiului *lex mitior*, Curtea observă că aceștia invocă, în realitate, o problemă de interpretare și aplicare a legii penale.

44. Curtea reiterează că efectul retroactiv al legii penale ține de aplicabilitatea noii legi penale mai favorabile în raport cu legea anterioară. O eventuală problemă de aplicare a legii mai favorabile de către instanțele de drept comun nu ține de competența Curții Constituționale în cazurile din categoria din care face parte prezenta cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 38 din 8 mai 2018, §18; DCC nr. 48 din 6 aprilie 2021, § 40).

45. Curtea notează că considerentele menționate *supra* sunt valabile și în cazul prevederilor criticate din articolul 190 alin. (5)-(6) din Codul penal.

46. Dat fiind faptul că nu au intervenit elemente noi care să determine schimbarea acestei jurisprudențe, Curtea constată că sesizările privind excepția de neconstituționalitate nu întrunesc condițiile de admisibilitate și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările nr. 28g/2023 și nr. 29g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei” din articolul 126 alin. (1)-(1¹) și 190 alin. (5)-(6) din Codul penal, ridicată de dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungurean, în interesele dnei Aliona Tufan, parte în dosarul nr. 21r-2556/2021, și în interesele dlui Gheorghe Gașper, parte în dosarul nr. 1a-2407/2021, ambele pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

*Chișinău, 18 iulie 2023
DCC nr. 82
Dosarul nr. 28g/2023*